

FENER RUM PATRİKHANESİNİN SİYASİLEŞTİRİLMESİNİN ZARARLI ETKİLERİ

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Analiz No : 2025 / 36

18.09.2025

Bu yazı, ilk olarak AVİM tarafından 3 Eylül 2025te yayınlanan [İngilizce bir makalenin](#) Türkçe çevirisidir.

İstanbulda yer alan Fener Rum Patrikhanesi, 1923 Lozan Barış Antlaşması çerçevesinde bir kamu kurumu olarak faaliyet göstermekte olup, Türkiye'nin yasalarına uymakla yükümlüdür ve laik Türk makamlarına tabidir. Bu kurumun yöneticisi konumunda olan Fener Rum Patriğinin Türk vatandaşı olması gerekmektedir ve kendisine Türkiye tarafından diplomatik pasaport verilmektedir. Diplomatik pasaportun verilmesi, Türk devletinin Patriği ülkenin kamu çıkarlarını temsil eden önemli bir kişi olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu unsurlar doğrultusunda Patrikhane, Türkiye'deki Ortodoks Rum vatandaşlarının dini ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir ve hem yurt içinde hem de yurt dışında her türlü siyasi faaliyetten uzak durması gerekmektedir. Ancak Patrikhanenin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri bu konuda devletle sorunlu bir ilişkisi olmuştur, zira Patrikhane "ekümenik" unvanını[1] kullanmakta ısrar etmektedir. Türkiye ise devlet egemenliği açısından doğuracağı sonuçlar nedeniyle söz konusu unvanın kullanılmasını her daim reddetmiştir.

Doğu Ortodoks dünyasındaki geleneksel *primus inter pares* (eşitler arasında birinci) statüsüne güvenen Patrikhane, uzun süredir ekümenik unvanını kullanarak konumunu pekiştirmeye çalışmaktadır. Türkiye şayet böyle bir planı kabullenirse ve otosefal Ortodoks kiliseleri şayet Fener Rum Patrikhanesinin üstünlüğünü kabul ederse, Patrikhane zamanla kendini Roma Katolik Kilisesinin Doğu Ortodoks eşdeğeri olarak kurma fırsatı ele edebilecek ve (İtalya içindeki Vatikan'ı örnek alarak) Türkiye'de devlet içinde devlet haline gelebilecektir.

Ortodoks kiliseleri doğaları gereği milliyetçilikle yoğrulmuşlardır[2] ve milliyetçi akımların

tetiklediği Osmanlı Devletinin (İmparatorluğunun) dağılması süreci, Millî Mücadelenin (1919-1922) başarıyla sonuçlanmasının ardından 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Ankara Hükümetinin aklında derin izler bırakmıştır. Cumhuriyetin kurulması öncesinde Yunanistanla yapılan savaş Anadolu'nun yakıp yıkılmasına sebep olmuştu. Böylesine bir savaşın ardından Fener Rum Patrikhanesinin Yunan milliyetçiliğiyle olan güçlü bağlarını göz önünde bulunduran Ankara Hükümeti, Lozan Barış Konferansı (1922-1923) sırasında Yunanistan ve Birinci Dünya Savaşının İtilaf Devletleri ile Patrikhanenin Yunanistan'daki Aynoroz (Athos) Dağına taşınması için zorlu müzakereler yürütmüştür. Ankara Hükümeti, Patrikhanenin Türkiye'deki varlığının Yunan ve Batı müdahalesinin bir aracı olacağını hesaplamış ve egemenliğine yönelik (tarihsel örnekleri olan) bu tehdidi müzakereler yoluyla önlemeye çalışmıştır. Ancak Yunanistan ve onu destekleyen İtilaf Devletleri, Patrikhanenin Türkiye'de kalması konusunda o kadar ısrarcı olmuştur ki müzakereler durma noktasına gelmiş ve Lozan Barış Konferansı süreci topyekûn tehlikeye girmiştir. Sonunda Ankara Hükümeti ve muhatapları Patrikhanenin Türkiye'de kalacağı, ancak sivil idareye tabi olacağı ve her türlü siyasi faaliyetten uzak duracağı konusunda sözlü bir "centilmen anlaşmasına"[\[3\]](#) varmışlardır.

Bu tarihsel unsurlar o zamandan bu yana Türkiye ile Fener Rum Patrikhanesi arasındaki ilişkiyi şekillendirmiştir. Türkiye sınırları içinde sıkışıp kalmaktan memnun olmayan ve *primus inter pares* statüsünün ve ötesinin tanınmasını arzulayan Patrikhane, ekümenik iddiasını ilerletmek amacıyla Hristiyan dayanışmasını ve Yunanistan ile çoğunluğu Hristiyan olan Batı ülkelerinden aldığı desteği bir arada kullanmaya çalışmıştır. Buna karşılık Türkiye, Patrikhanenin siyasi manevralarına köstek olacak şekilde hareket etmiş, bu ise Patrikhanenin kendi çalıp kendi oynamasına sebep olmuştur. Türkiye'nin Patrikhanenin iddia edilen uluslararası statüsünü stratejik olarak dikkate almamasının hem iç hem de dış politika nedenleri bulunmaktadır. İç politikada Türkiye, Patrikhane ile açık bir çatışmaya girerek Yunan kökenli vatandaşlarının toplumdan soyutlanıyormuş gibi hissettirilmesinden kaçınmak istemiştir. Türkiye dış politikada ise Doğu Ortodoks dünyasını rencide etmekten kaçınmış ve (Soğuk Savaş döneminde Batı cephesinde yer alan bir ülke olarak) Batının Patrikhaneyi resmi olarak ateist olan Sovyetler Birliği'ne karşı bir dış politika aracı olarak kullanıldığının bilincinde olmuştur.

Fener Rum Patrikhanesinin bir dış politika aracı olarak kullanılması hem Soğuk Savaş boyunca hem de günümüzde devam eden Ukrayna-Rusya savaşı bağlamında kalıcı etkiler yaratmıştır. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı'nın Patrikhane'yi hem Sovyetler Birliği'ne hem de Rusya'ya karşı bir istihbarat unsuru ve psikolojik güç olarak kullandığı, bununla Moskova Patrikhanesi'nin Doğu Ortodoks dünyasındaki konumunu zayıflattığı ve böylece Soğuk Savaş sırasında ve ardından Sovyet-sonrası ülkelerde Rusya'nın kültürel etkisini azalttığı yaygın biçimde bilinen ve anlatılan bir gerçektir.[\[4\]](#) Bu nedenle Rusya'nın her daim Fener Rum Patrikhanesine şüpheyle yaklaşmış ve Patrikhaneyi uluslararası arenada Batı'nın bir uzantısı olarak görmüş olması şaşırtıcı değildir.

Bu durum son zamanlarda bir hayli tartışmalı olaylara sebebiyet vermiştir: örneğin Ukraynanın Rus etkisinden kurtulma çabaları kiliseler arası bir çatışmaya dönüşmüş, bu da Türkiye'yi Ukrayna, Rusya ve ABD arasında rahatsız edici bir konuma sokmuştur.

Rusya'nın 2014 yılından itibaren Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne karşı ısrarla sergilediği saldırganlık sonrasında Ukrayna (ABD'nin örtülü desteğiyle) Moskova Patrikhanesinin kontrolü dışında birleşik, bağımsız ve ulusal bir Ukrayna Ortodoks kilisesi kurmak istemiş ve Fener Rum Patrikhanesine böyle bir hak verilmesi için başvuru yapmıştır. Fener Rum Patrikhanesinin bu konuda açıkça tanımlanmış bir yetkisi olmamasına ve Moskova Patrikhanesinin güçlü muhalefetine rağmen, Fener Rum Patrikhanesi bu hakkı Ukrayna'ya "vermeye" karar vermiştir. Moskova Patrikhanesi ise misilleme yaparak Fener Rum Patrikhanesi ile bağlarını koparmıştır. Bu ise Doğu Ortodoksluğun en büyük kilisesinin (veya -kilise yetki alanlarının nasıl değerlendirildiğine bağlı olarak- en büyüklerden birinin) Fener Rum Patrikhanesi ile olan dini birliğine (komünyon) son verdiği anlamına gelmektedir.

Doğu Ortodoksluk meselelerine yönelik Amerikan müdahaleciliğinin en güncel örneklerden biri geçen Ağustos ayında gerçekleşmiş, Amerika Birleşik Devletleri Ankara Büyükelçisi Tom Barrack, Fener Rum Patriği Bartholomeos'a yaptığı resmi ziyaret sırasında Patriğe alenen "ekümenik" olarak hitap etmiştir.[5] Bu gelişme doğal olarak Türk kamuoyunda büyük tepkilere ve hoşnutsuzluğa yol açmıştır. Büyükelçi Barrack'ın söz konusu tartışmalı unvanı kişisel inançlarından mı,[6] yoksa bu yönde aldığı özel talimattan mı yola çıkarak kullandığı bilinmemektedir, ancak Büyükelçinin açıklamaları uluslararası diplomatik nezaket kuralları açısından son derece uygunsuz olmuştur.

Türkiye şimdilik Fener Rum Patrikhanesinin manevralarını stratejik olarak dikkate almamaya devam ederken, Patrikhane de Türkiye'de bir kamu kurumu olduğu gerçeğinden kopuk bir şekilde faaliyet göstermeye devam etmektedir. Söz konusu gerçeklikten kopukluk artık iyice kalıplaşmış ve ilginç şekillerde kendini gösterir hale gelmiştir. Örneğin yakın zamana kadar Patrikhanenin resmi bir Türkçe internet sitesi bile yoktu, sitede yalnızca Yunanca ve İngilizce dil seçenekleri mevcuttu.[7] Bugün ise Patrikhanenin internet sitesinde Türkçe dil seçeneğini sunulmaktadır, ancak sitenin birçok bölümünde Türkçe içerik olmadığı için Türkçe dil seçeneği ancak sınırlı bir niteliğe sahiptir. Daha da uygunsuz olanı ise Patrikhanenin internet sitesinin başlık bölümlerinde açıkça "ekümenik" ifadesinin kullanmasıdır.

Patrikhanenin kışkırtıcı eylemlerine rağmen Türkiye hem söz konusu dini kuruma hem de ülkede temsil ettiği Ortodoks Rum cemaatine karşı sert tepkiler vermemeyi tercih etmiştir. Bu durum ise Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlığa yönelik muamelesiyle taban tabana zıttır. Türk azınlığı hiçbir zaman Yunanistan'ın devlet egemenliğine meydan okuyacak şekilde hareket etmemiş olmasına rağmen Yunanistan, üyesi olduğu Avrupa Birliği'nin burnunun dibinde onlarca yıldır Türk azınlığın kurumlarına karşı sistematik bir taciz ve ötekileştirme kampanyası yürütmektedir.[8] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yunanistan aleyhine verdiği birçok karara konu olan ve iyice belgelenmiş bu sistematik kampanya, Yunanistan'daki yüzyıllardır süregelen Türk varlığını ve kimliğini planlı bir şekilde yavaşça ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu durum, Yunanistan'ın AB'nin seri kural ihlalcisi olmasına rağmen Batı'nın Hristiyan altın çocuğu görüldüğü, Türkiye'nin ise provokasyonlara karşı ölçülü tepkiler vermesine rağmen Müslüman "öteki" olarak görüldüğü rahatsız edici bir çifte standardı açıkça ortaya koymaktadır.

*Resim: 11 Ağustos 2025 günü İstanbuldaki görüşme için bir araya gelen ABD Ankara Büyükelçisi Tom Barrack ve Fener Rum Patriği Bartholomeos. - Kaynak: [Eualive.net](https://eualive.net)

[1] Mehmet Oğuzhan Tulun, Ortodoks Konsili 1200 Seneden Sonra Tekrar Toplanıyor, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2014 / 51, 9 Nisan 2014, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/ORTODOKS-KONSILI-1200-SENEDEK-SONRA-TEKRAR-TOPLANIYOR> ; Mehmet Oğuzhan Tulun, Hristiyan Dünyasında Ekümenizm Sekteye Mi Uğruyor?, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2018/26, 21 Eylül 2018, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/HRISTIYAN-DUNYASINDA-EKUMENIZM-SEKTEYE-MI-UGRUYOR>

[2] Gözde Kılıç Yaşın, Yeni Dünya Düzeninde İnanç Coğrafyası Dizaynı: Ortodoks Bölünmeler, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2022/13, 9 Haziran 2022, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/YENI-DUNYA-DUZENINDE-INANC-COGRAFYASI-DIZAYNI-ORTODOKS-BOLUNMELER> ; Gözde Kılıç Yaşın, Fener Rum Patrikhanesinin Hukuki Statüsü, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2022/23, 18 Ekim 2022, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/FENER-RUM-PATRIKHANESI-NIN-HUKUKI-STATUSU> ; Gözde Kılıç Yaşın, Fener Rum Patrikhanesinin Statü İlerletme Çabası Ve Yarattığı Dugümler, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2022/31, 24 Kasım 2022, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/FENER-RUM-PATRIKHANESININ-STATU-ILERLETME-CABASI-VE-YARATTIGI-DUGUMLER> ; Gözde Kılıç Yaşın, Ulusal Güvenlik Ve Dini Özgürlükler Çatışmasında Fener Rum Patrikhanesi, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2023/5, 20 Ocak 2023, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/ULUSAL-GUVENLIK-VE-DINI-OZGURLUKLER-CATISMASINDA-FENER-RUM-PATRIKHANESI>

[3] Tulun, Hristiyan Dünyasında Ekümenizm Sekteye Mi Uğruyor?

[4] Michael Warren Davis, The CIAs Man in Constantinople, *The American Conservative*, 23 April 2024, <https://www.theamericanconservative.com/the-cias-man-in-constantinople/>

[5] US ambassador sparks scandal in Turkey over Patriarch Bartholomews title, *Eualive*, 14 August 2025, <https://eualive.net/us-ambassador-sparks-scandal-in-turkey-over-patriarch-bartholomews-title/>

[6] Reza Talebi, Thomas Barrack: Mastermind of Americas Great Game in the Middle East, *Daktilo1984*, 30 July 2025, <https://daktilo1984.com/d84intelligence/thomas-barrack-mastermind-of-americas-great-game-in-the-middle-east/>

[7] Fener Rum Patrikhanesinin resmi internet sitesi, <https://ec-patr.org/en/>, erişim tarihi: 3 Eylül 2025.

[8] Teoman Ertuğrul Tulun, Yunanistanın Türk Azınlık Okullarına Yönelik Politikaları Tarihi Tekrarlama Riski Taşıyor, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2025/35, 20 Ağustos 2025, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/YUNANI%CC%87STAN-IN-TURK-AZINLIK-OKULLARINA-YONELI%CC%87K-POLI%CC%87TI%CC%87KALARI-TARI%CC%87HI%CC%87-TEKRARLAMA-RI%CC%87SKI%CC%87-TASIYOR> ; Teoman Ertuğrul Tulun, YUNANİSTAN'DA DİNİ ASİMİLASYON POLİTİKALARI: AZINLIK HAKLARININ İHLALİNİN DEVAMI OLARAK TÜRK MÜFTÜLER ÜZERİNDE BASKI, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2025/75, 22 Ağustos 2025, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/YUNANISTAN-DA-DINI-ASIMILASYON-POLITIKALARI-AZINLIK-HAKLARININ-IHLALININ-DEVAMI-OLARAK-TURK-MUFTULER-UZERINDE-BASKI>

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya, Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "FENER RUM PATRİKHANESİNİN SİYASİLEŞTİRİLMESİNİN ZARARLI ETKİLERİ." *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No.2025 / 36. Eylül 18. Erişim Haziran 08, 2026. <https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/FENER-RUM-PATRIKHANESININ-SIYASILESTIRILMESININ-ZARARLI-ETKILERI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

